

Yükselen Bir Orta Gücün Statü Arayışı: Türkiye ve Birleşmiş Milletler Barışı Koruma

An Emerging Middle Power's Quest for Status: Türkiye and United Nations Peacekeeping

İbrahim KUMEK*

Öz

Bu çalışmada, Türkiye'nin BM barışı koruma operasyonlarına katılım motivasyonunu açıklamaya yönelik Uluslararası İlişkiler literatüründeki "orta güç" ve "statü temelli" yaklaşımlardan yararlanılmaktadır. Türk barışı koruma aktivizmi, statü arayışı temelinde bir tanınma pratiği olarak ele alınmaktadır. Türkiye'nin bilhassa 2000'li yıllardan itibaren BM ülkeleri nezdinde itibar kazanmak ve uluslararası statüsünü yükseltmek, küresel barışa ve çatışma yönetimine katkıda bulunarak görünür olmak ve BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliği seçimlerini kazanmaya yönelik üye ülkeleri kendi lehine etkilemek amacıyla operasyonlara katıldığı iddia edilmektedir. Katılımdaki genel eğilim ile motivasyonu belirlemek için uluslararası bağlam, iç siyasi ortam ve hükümetlerin genel dış politika yönelimleri dikkate alınmaktadır. 1988 ile 2022 yılları arasında 28 barışı koruma misyonuna ilişkin personel katkıları BM Barışı Koruma verilerinden alınarak incelenmekte, TBMM kararlarına ve dış politika yetkililerinin açıklamalarına bakılmaktadır. Çalışmada, Türk barışı koruma politikasının geleceğine ilişkin öneriler de sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dış Politikası, Türk Barışı Koruma Aktivizmi, Yükselen Orta Güç, Statü Arayışı, Birleşmiş Milletler Barışı Koruma.

Abstract

This study uses "middle power" and "status-based" approaches in the International Relations literature to explain Türkiye's motivation for participation in UN peacekeeping operations. Turkish peacekeeping activism is considered a recognitive

* Doktora Adayı, İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0000-0003-2096-159X, e-posta: ibrahim.kumek@ogr.iu.edu.tr.

Geliş Tarihi / Submitted: 24.03.2023

Kabul Tarihi / Accepted: 25.04.2023

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

practice based on status-seeking. It is claimed that especially since the 2000s Türkiye has participated in operations to gain a reputation and raise its international status before UN countries, to become visible by contributing to global peace and conflict management, and to influence member countries in its favour to win the elections for non-permanent membership in the UN Security Council. To determine the overall trend and motivation in participation, the international context, the domestic political environment, and the general foreign policy orientations of the governments are taken into account. Personnel contributions related to 28 peacekeeping missions between 1988 and 2022 are examined by reviewing UN Peacekeeping Data, the Grand National Assembly's decisions, and foreign policy officials' statements. Suggestions on the future of Turkish peacekeeping policy are also presented in the study.

Keywords: *Turkish Foreign Policy, Turkish Peacekeeping Activism, Emerging Middle Power, Status-seeking, United Nations Peacekeeping.*

Giriş

Birleşmiş Milletler (BM) Barış Operasyonları Dairesi, Mayıs 1948'deki ilk misyondan (UNTSO) bu yana, 125 ülkeden bir milyonun üzerinde personel ile Afrika'da 25, Amerika kıtalarında 10, Asya ve Pasifik'te dokuz, Avrupa'da sekiz ve Ortadoğu bölgesinde yedi misyon olmak üzere 59 barışı koruma operasyonu tamamlamıştır. Aralık 2022 tarihi itibarıyla, yaklaşık 90.000 personel istihdam ederek Afrika'da altı, Ortadoğu'da üç, Avrupa'da iki ve Asya-Pasifik'te bir olmak üzere 12 misyonu sürdürmektedir.¹ Türkiye, Aralık 2022 itibarıyla dünyanın belirli çatışma bölgelerinde BM çatısı altında gerçekleştirilen 71 barış operasyonunun 28'ine çok sayıda personel (gözlemci, asker, polis, uzman, karargâh subayı) ve çeşitli muharip deniz ve hava araçları ile katkıda bulunmuştur. Türk barışı koruma aktivizmi örgüt nezdinde takdir toplamıştır. Nitekim 9 Kasım 2022'de Barış Gücü Operasyonlarından sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı Jean-Pierre Lacroix, BM barışı koruma misyonlarına güçlü desteği ve hizmetlerinden ötürü Türkiye'ye teşekkür etmiştir.²

¹ United Nations Department of Peace Operations, "Historical Timeline of UN Peacekeeping", <https://peacekeeping.un.org/en/historical-timeline-of-un-peacekeeping>, erişim 25.01.2023.

² United Nations Department of Peace Operations, "United Nations thanks Türkiye for its contribution to peacekeeping", 11 November 2022, <https://peacekeeping.un.org/en/united-nations-thanks-turkiye-its-contribution-to-peacekeeping>, erişim 06.01.2023.

Bu çalışmada, Türkiye'nin bilhassa 2000'li yıllarda BM barışı koruma operasyonlarına katılım motivasyonu incelenmektedir. Devletlerin neden BM barış operasyonlarına katkı sağladığına ilişkin realist, konstrüktivist ve normatif teorilerden yararlanan akademisyenler arasında katılma kararlarının insani mülahazalarla mı, uluslararası normların ve değerlerin etkisiyle mi yoksa jeostratejik ve ekonomik çıkarlarla mı açıklanacağı hususunda tartışmalar bulunmaktadır. Barış operasyonlarına katılma kararlarının karmaşıklığı göz önüne alınarak analiz yapıldığında, Türkiye'nin insani acıların yaşandığı pek çok vakaya katılmadığı; ortak geçmişe, coğrafyaya, tarihe ve kültür birlikteliğine sahip olmadığı bazı vakalara katıldığı; çatışmanın etkilerinin ülkeye yayılma tehlikesinin bulunmadığı bazı vakalara katıldığı; darbeye karşı bir strateji olarak katılım sağlamadığı; tazminat ödemeleri sistemi sayesinde mali ödül veya döviz erişim amacıyla katılmadığı vs. görülmektedir. Bu noktada, Türkiye'nin neden BM barışı koruma operasyonlarına katkı sağladığını açıklamaya yönelik kuramsal bir çerçeveye ihtiyaç bulunmaktadır.

Mevcut literatürde, konuya ilişkin çalışmalarda Türkiye'nin sivil ve askerî katkılarına vurgu yapılmakla birlikte, daha ziyade niteliksel ayrıntılara ve belirli vakaların analizine yer verilmiştir.³ Ayrıca, Batılı milletler topluluğunun bir üyesi olarak tanınmaya yönelik düşünsel motivasyonun altı çizilmiş,⁴ Türkiye'nin neden barışı koruma görevlileri sağladığı farklı

³ Hüseyin Bağcı ve Şaban Kardaş, "Exploring Turkey's Role in Peace Operations: Towards a Framework of Analysis", Foreign Policy Institute, (ed.), *Contemporary Issues in International Politics: Essays in Honour of Seyfi Tashan*, Ankara, 2004, s. 125-145; Gökhan Koçer, "Türkiye'nin Barışı Destekleme Harekâtlarına Katkısı", *Uluslararası İlişkiler*, 3:11, 2006, s. 47-70; Joseph Soeters vd., "Barış Gücü Operasyonlarında Türkiye-Hollanda Buluşması", *Uluslararası İlişkiler*, 3:11, 2006, s. 71-102; Siret Hürsoy, "Birleşmiş Milletler Barış Operasyonlarının Yeniden Yapılandırılması Çerçevesinde Avrupa Birliği ve Türkiye'nin Sivil Katkıları", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 61:1, 2006, s. 201-222; George E. Gruen, "Turkey's Role in Peacekeeping Missions", *American Foreign Policy Interests: The Journal of the National Committee on American Foreign Policy*, 28:6, 2006, s. 435-449; Haluk Karadağ, "Turkey and UN peacekeeping missions", Alpaslan Özerdem and Matthew Whiting, (ed.), *The Routledge Handbook of Turkish Politics*, Routledge, New York, 2019, s. 459-469; Fatih Akgül, "Lübnan Tezkereleri Üzerinden Türkiye'nin Barışı Destekleme Harekâtlarına Katılım Motivasyonlarına Yönelik Bir İnceleme", *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 18:42, 2022, s. 411-448.

⁴ Tarih Oğuzlu ve Uğur Güngör, "Peace Operations and the Transformation of Turkey's Security Policy", *Contemporary Security Policy*, 27:3, 2006, s. 472-488.

yaklaşımlar ve gerekçelerle analiz edilmiştir.⁵ 1988 ile 2015 yılları arasında Türkiye'nin katkıda bulunduğu 57 barış operasyonuna ilişkin kapsamlı veri sunan TUBAKOV veri seti hazırlanmış ve ön analizler sunulmuştur.⁶ Bu veri setinden yararlanarak BM misyonlarında Türk polisinin rolü ve katkısı üzerine çalışma yapılmıştır.⁷

Kuşkusuz katılım kararları çeşitli faktörlerin etkileşimi ile şekillenmekte, ancak söz konusu karmaşıklık içerisinde ampirik analizi mümkün kılacak analitik bir çerçeve geliştirmek gerekir. Bu çalışmada, Türkiye'nin BM barışı koruma operasyonlarına katılımına ilişkin açıklama sunmak ve son yirmi yıl özelinde genel motivasyonu tespit etmek amaçlanmaktadır. Son yirmi yıla odaklanılması, Türkiye'nin 2000 öncesi ve sonrası dönemde barışı koruma politikasındaki süreklilik ve değişim unsurlarını sistem ve devlet düzeylerinde meydana gelen değişimler üzerinden yorumlamak bakımından önem taşımaktadır. Bu noktada, Uluslararası İlişkiler literatüründeki "orta güç" modelinden ve "statü temelli" yaklaşımdan yararlanılmaktadır. Çalışmada, bir dış politika aktivizmi olarak barışı koruma diplomasisi, statü arayışı temelinde bir tanınma pratiği olarak ele alınmakta, katılıma ilişkin nasıl karar verildiğine değil, neden karar verildiğine odaklanılmaktadır. Türkiye'nin özellikle 2003 ile 2014 yılları arasında BM ülkeleri nezdinde itibar kazanmak ve uluslararası statüsünü yükseltmek, küresel barışa ve çatışma yönetimine katkıda bulunarak görünür olmak ve BM Güvenlik Konseyi geçici üyelik seçimlerini kazanmaya yönelik üye ülkeleri kendi lehine etkilemek amacıyla barışı koruma operasyonlarına katıldığı iddia edilmektedir. Çalışmada, Türkiye ve BM ilişkileri konusu temel alındığından Türkiye'nin NATO, AB ve

⁵ Nil Seda Satana, "Turkey", Paul D. Williams ve Alex Bellamy, (ed.), *Providing Peacekeepers: The Politics, Challenges and Future of United Nations Peacekeeping Contributions*, Oxford University Press, Oxford, 2013, s. 355-376; Emel Parlar Dal, "Assessing Turkey's Changing Conflict Management Role after the Cold War: Actorness, Approaches and Tools", *Third World Quarterly*, 39:12, 2018, s. 2291-2314; Sami Kiraz, "Türk Dış Politikasının Bir Süreklilik Unsuru Olarak Barış Operasyonlarının İncelenmesi", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 41, 2020, s. 384-399.

⁶ Haldun Yalçınkaya vd., "Turkish Efforts in Peacekeeping and the Introduction of the TUBAKOV Dataset: An Exploratory Analysis", *International Peacekeeping*, 25:4, 2018, s. 475-496.

⁷ Ayfer Genç Yılmaz ve Billy Agwanda, "Turkey's Contribution to International Policing", *Global Change, Peace & Security*, 33:2, 2021, s. 143-161.

AGİT öncülüğündeki operasyonlara katkıları göz ardı edilmektedir. Zira katılım motivasyonu (ittifak bağlılığı, AB'ye üyelik hedefi vs.) örgüt liderliğine ve misyon hedeflerine göre değişebildiğinden örgütsel ayrımı gözetenek değerlendirme yapmakta yarar vardır.

Çalışma, üç bölümde ilerlemektedir. İlk bölümde, Türkiye'nin Soğuk Savaş sonrası dönemde uluslararası konumunu anlamak için Uluslararası İlişkiler literatüründeki orta güçlere ilişkin tanımsal modellere, yaklaşımlara ve dış politika davranış biçimlerine yer verilmektedir. İkinci bölümde, Türkiye'nin uluslararası konumunu yükseltmeye yönelik statü arayışı ve bir tanınma pratiği olarak barışı koruma politikası ele alınmaktadır. Üçüncü bölümde, Türkiye'nin BM barışı koruma aktivizmindeki niteliksel ve niceliksel değişimler ile katılımdaki genel örüntüler uluslararası bağlam, iç siyasi ortam ve hükümetlerin genel dış politika yönelimleri ile bağlantılandırılmakta; misyon katkılarına ilişkin tüm veriler BM Barış Operasyonları Dairesi'nin web sitesinden alınmakta ve TBMM kararları ile dış politika yetkililerinin açıklamalarına bakılmaktadır. Sonuç kısmında, çalışmanın bulguları dikkate alınarak Türk barışı koruma politikasının geleceğine ilişkin öneriler sunulmaktadır.

1. Orta Güçler: Tanımsal Modeller, Yaklaşımlar ve Davranışlar

Devletleri güç projeksiyonlarına, yeteneklerine ve dış politika davranışlarına göre sıralayıp karşılaştırarak çözümleme yapmak, Uluslararası İlişkiler literatüründe tartışmalı olmakla birlikte yaygın biçimde kullanılmaktadır. Tartışmalı nokta, genel olarak gücün maddi boyutunun yanı sıra sosyal, tarihsel ve ilişkisel yönleri bulunması itibariyle ölçülebilirliği sorunudur. Britannica Ansiklopedisi'ndeki tanım dikkate alındığında, orta güç, "uluslararası güç yelpazesinde, büyük bir gücün altında, ancak uluslararası olayları şekillendirmek için yeterli yeteneğe sahip, orta konumda yer alan bir devlet"tir.⁸ Aşırı uçlardan eşit uzaklıkta olma anlamında "orta" sözcüğü kullanıldığında, bir devletin ne büyük ne de küçük olmadığı ifade edilse de ne olduğu anlaşılmamış olarak kalmaktadır. Kavramın belirsiz ve göreceli olması, tutarlı tanım yapmayı güçleştirmektedir.

⁸ Meltem Müftüleri-Baç, "Middle Power", *Encyclopedia Britannica*, 2 July 2017, <https://www.britannica.com/topic/middle-power>, erişim 14.12.2022.

Tanım ve ölçüm kriterleri açısından uzlaşa sağlanmamış olmakla birlikte, ilgili literatürde farklı tanım kategorileri önerilmektedir. Andrew Cooper ve diğerleri tanımsal modelleri şöyle sınıflandırmaktadır:⁹

- a) “Konumsal”; uluslararası sistemde maddi kapasiteye dayalı olarak devletler hiyerarşisi içinde orta konumda yer alan devlet.
- b) “Coğrafi”; coğrafi olarak güçlerinin onları farklılaştırdığı bir bölgede yer alan ya da ideolojik olarak bir sistemin büyük güçleri arasında konumlanmış devlet.
- c) “Normatif”; küresel sahnede hareket etme yeteneklerini yansıtan, ama aynı zamanda hegemonik etki gösterme konusundaki yetersizliklerini de yansıtan, arabuluculuk ve kolaylaştırma gibi uygulamaları sürdüren devlet.
- d) “Davranışsal”; uluslararası sorunlara çok taraflı çözümler arama, uluslararası anlaşmazlıklarda uzlaşma ve “iyi uluslararası vatandaşlık” gibi diplomatik davranış türlerini sergileyen devlet.

Adam Chapnick ise “işlevsel”, “davranışsal” ve “hiyerarşik” olmak üzere üç farklı orta güç modelinden söz etmektedir. Buna göre, orta güç sırasıyla şöyle tanımlanabilir:¹⁰

- a) uluslararası toplumda belirli işlevleri etkileme ve bunların sorumluluğunu üstlenme kapasitesine sahip orta düzeydeki devlet;
- b) çok taraflılık, çatışma yönetimi ve moral güç olmak üzere belirli politika davranışları sergileyen devlet; ve
- c) büyük güç olmayan, ancak diğer küçük güçlerin çoğundan maddi açıdan daha yetenekli olan devlet.

Orta güç teriminin kavramsal kökeni Thomas Aquinas, Bartolus of Sassoferanto ve Giovanni Botero’nun yazılarına dayanmakla birlikte,¹¹ çağdaş kullanımı nispeten yenidir. Kavram esas olarak Kanadalı ve Avustralyalı diplomatlar ile akademisyenlerin II. Dünya Savaşı sonrası

⁹ Andrew F. Cooper, Richard A. Higgott, ve Kim R. Nossal, *Relocating Middle Powers: Australia and Canada in a Changing World Order*, University of British Columbia Press, Vancouver, 1993, s. 16-27.

¹⁰ Adam Chapnick, “The Middle Power”, *Canadian Foreign Policy Journal*, 7:2, 1999, s. 73-82.

¹¹ Carsten Holbraad, *Middle Powers in International Politics*, St. Martin’s Press, New York, 1984, s. 11-16.

ortamda ülkelerinin diğerlerine göre ayrıcalıklı konumlarına ilişkin çalışmalarıyla gelişmiştir.¹² Başlangıçta orta güçlerin işlevsel rollerine vurgu yapılmış, sonrasında gayri safi yurtiçi hasıla (GSYİH), askerî güç ve nüfus gibi ölçülebilir faktörler ile coğrafya ve stratejik konum gibi güç faktörlerini de içeren kapasite tanımlarına ağırlık verilmiştir. Soğuk Savaş sonrası dönemde ise davranışa dayalı tanımlara önem vermeye başlanmıştır. Teorik olarak, Liberaller orta güç dış politikasında failliği vurgularken, Realistler devlet kapasitesine odaklanmakta, Neo-Gramsciciler küresel ekonomi-politik içinde orta güçlerin konumunu ve neo-liberal projede elitlerin ortaklığını açıklayıcı değişkenler olarak kabul etmekte, Konstrüktivistler ise orta gücü böyle bir kimlik onların çıkarlarına hizmet ettiği için bazı devletler tarafından inşa edilen siyasi bir etiket olarak görmektedirler.¹³

Literatürde Kanada, Avustralya, İsveç ve Norveç'in "geleneksel orta güçler" olduğu konusunda bir fikir birliği gelişmiştir. Bununla birlikte, Soğuk Savaş sonrası dönemde Hindistan, Brezilya, Güney Kore, Türkiye, Meksika, Arjantin, Polonya, Endonezya, Malezya, Arjantin, Güney Afrika, Nijerya, İran ve Suudi Arabistan gibi devletler de orta güç kategorisine dâhil edilmeye başlanmıştır.¹⁴ Bunlar arasında BRICS ve MIKTA grubu bazı ülkeler için "yükselen güçler" ifadesi kullanılmaktadır. Bernard Wood, orta güçlere ilişkin beş rol belirtmektedir:

- a) "bölgesel güç veya alt bölge lideri" olma;
- b) belirli bir meselede liderlik yaparak veya ilgili kapasiteyi artırarak "işlevsel lider" olma;

¹² Jeffrey Robertson, "Middle-Power Definitions: Confusion Reigns Supreme", *Australian Journal of International Affairs*, 71:4, 2017, s. 357.

¹³ Richard A. Matthew, "Middle Power and NGO Partnerships: The Expansion of World Politics", Kenneth R. Rutherford, Stefan Brem and Richard Matthew, (ed.), *Reframing the Agenda: The Impact of NGO and Middle Power Cooperation in International Security Policy*, Praeger Publishers, 2003, s. 8-11.

¹⁴ Eduard Jordaan, "The Concept of a Middle Power in International Relations: Distinguishing Between Emerging and Traditional Middle Powers", *Politikon*, 30:1, 2003, s. 165; David A. Cooper, "Challenging Contemporary Notions of Middle Power Influence: Implications of the Proliferation Security Initiative for "Middle Power Theory", *Foreign Policy Analysis*, 7:3, 2011, s. 319.

- c) belirli bir durumu istikrarsızlaştırma tehdidinde bulunan güçler arasında arabuluculuk yaparak “dengeleyici veya stabilizatör” olma;
- d) büyük bir güçle ittifak kurarak veya itibar kazanarak bir “statü arayan” olma;
- e) BM barışı koruma operasyonları gibi eylemleri destekleyen “çok taraflı iyi bir vatandaş” olma.¹⁵

Cooper vd. ile Gareth Evans ve Bruce Grant, geleneksel orta güçlerin davranışsal özellikleri arasında şunları saymaktadırlar: “aktif diplomasi”, “niş diplomasi”, “koalisyon oluşturma” ve “iyi uluslararası vatandaşlık”.¹⁶ John Ravenhill, buradan hareketle orta güç statüsünü “kapasite”, “konsantrasyon”, “yaratıcılık”, “koalisyon kurma” ve “güvenilirlik” olarak özetlemektedir. Ancak herhangi bir orta gücün belirli bir zamanda neden aktivist bir dış politika gündemini takip ettiğini anlamak için “bağlam”, “içerik” ve “tercih” durumlarına bakılması gerektiğini belirtmektedir.¹⁷

Orta güçler, büyük güçlerin aksine yeteneklerini aynı anda dış politika gündeminin birçok alanında uygulayamazlar.¹⁸ Bu nedenle, uluslararası örgütlerde etkinlik göstererek küresel ve bölgesel meselelere ilişkin aktivist bir dış politika benimserler. Savaşan taraflar arasında çatışmaları önlemeye, kontrol altına almaya veya çözmeye çalışarak uluslararası barışın ve güvenliğin korunmasında rol oynarlar. Çok taraflılığa, çatışma yönetimine ve moral güce önem verirler.¹⁹ Bu bakımdan barışı koruma operasyonlarına katılım, çok taraflı iş birliğinin yanı sıra görünürlük ve prestij imkânı da sunan bir orta güç aktivizmi olarak görülebilir. Müteakip bölümlerde, Soğuk Savaşı sonrası dönemde statü arayan yükselen bir orta güç örneği olarak Türkiye’nin barışı koruma aktivizmi incelenmektedir.

¹⁵ Bernard Wood, *The Middle Powers and the General Interest*, The North-South-Institute, Ottawa, 1988, s. 21-28.

¹⁶ Cooper, Higgott and Nossal, *Relocating Middle Powers*, s. 19; Gareth Evans and Bruce Grant, *Australia’s Foreign Relations: in the World of the 1990s*, 2. Baskı, Melbourne University Press, Carlton, Vic., 1995, s. 397.

¹⁷ John Ravenhill, “Cycles of Middle Power Activism: Constraint and Choice in Australian and Canadian Foreign Policies”, *Australian Journal of International Affairs*, 52:3, 1998, s. 310-314.

¹⁸ A.g.e., s. 311.

¹⁹ Chapnick, *The middle power*, s. 75.

2. Statü Arayışında Bir Orta Güç: Türkiye ve Barışı Koruma

Soğuk Savaş sonrası dönemde maddi kapasite bakımından Türkiye'nin uluslararası güç hiyerarşisinde ne büyük ne de küçük bir güç olduğu söylenebilir. GSYİH büyüklüğü açısından 1990'dan bu yana dünyanın ilk 17 ila 20 ekonomisinden biri²⁰ olmayı sürdüren Türkiye, aynı zamanda nüfusun en yüksek olduğu ilk 17 ila 20 ülkeden biridir.²¹ Askerî güç endekslerine bakıldığında ise ilk 6 ila 20 ülke arasında yer alarak görece daha iyi bir konumdadır.²² Coğrafi bakımdan Türkiye, Doğu ile Batı kültürlerinin bütünleştiği Avrupa-Asya-Afrika üçgeninde, Karadeniz-Akdeniz-Hazar havzaları arasında, Balkanlar-Kafkasya-Ortadoğu bölgelerinde, kısacası farklı jeostratejik alanlara yakın konumlanmış bir ülkedir. Bilhassa 2000'li yıllardan itibaren arabuluculuk, kolaylaştırıcılık, barışı koruma gibi uluslararası çatışma yönetimi konularında aktif rol üstlenen, kamu diplomasisi araçlarıyla yumuşak gücü ve diplomatik kapasitesi giderek artan, dünyanın pek çok bölgesinde temsilcilikleri bulunan ve çok-taraflı iş birliğine önem veren Türkiye'nin insani yardım konusunda niş diplomasi yürüttüğü, proaktif ve çok boyutlu dış politika izlediği, "Medeniyetler İttifakı" ve "Barış İçin Arabuluculuk" gibi girişimlere öncülük ettiği, daha adil ve insancıl bir dünya vizyonu önerdiği ("Dünya 5'ten büyüktür!" mottosu) görülmektedir. G-20 aracılığıyla küresel ekonomi-politik konularda söz sahibi ülkelerden biri olan Türkiye, ayrıca 2013'ten bu yana küresel yönetişime ilişkin konularda gayri resmi bir danışma ve koordinasyon platformu olan ve Meksika, Endonezya, Güney Kore ve Avustralya'yı da içeren MIKTA adlı bir gruba dâhil olmuştur. Bu platform, Türkiye'nin diğer orta güçler ile birlikte iyi bir koalisyon inşası örneğidir.²³ Bu noktada, önceki bölümde belirtilen tanımsal kategoriler açısından

²⁰ OECD Statistics, "Level of GDP per capita and productivity", https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=PDB_LV, erişim 23.01.2023.

²¹ Worldometer, "Turkey Population", <https://www.worldometers.info/world-population/turkey-population/>, erişim 23.01.2023.

²² Global Firepower, "Past Rankings", <https://www.globalfirepower.com/global-ranks-previous.php>, erişim 23.01.2023.

²³ Ziya Öniş ve Mustafa Kutlay, "The Dynamics of Emerging Middle-Power Influence in Regional and Global Governance: The Paradoxical Case of Turkey", *Australian Journal of International Affairs*, 71:2, 2017, s. 168; Mustafa Kutlay ve Ziya Öniş, "Understanding Oscillations in Turkish Foreign Policy: Pathways to Unusual Middle Power Activism", *Third World Quarterly*, 42:12, 2021, s. 3054.

değerlendirildiğinde, Türkiye'nin "yükselen orta güç" konumuna uygun bir ülke olduğu söylenebilir.

Soğuk Savaş sonrası dönemde iki kutupluluktan çok-kutupluluğa doğru evrilen uluslararası sistemde orta konumdaki bir gücün daha fazla manevra alanına sahip olduğu görüşüne uygun olarak,²⁴ Türkiye'nin dış ilişkilerde bölgesel iş birliğine ve çok taraflılığa daha fazla önem verdiği, görece daha aktif ve özerk bir dış politika izlediği görülmektedir.²⁵ BM'nin uluslararası barış ve güvenliği korumak için yeniden canlandığı bu süreçte, statü arayışında bir orta güç olarak Türkiye, uluslararası çatışma çözümüne ve barışı koruma politikalarına aktif olarak katkıda bulunma hususunda isteklilik göstermiştir. Zira devlet-içi çatışmaların yaygınlaştığı ve yoğunlaştığı bu dönemde barışı koruma, Türkiye'nin uluslararası barışa ve güvenliğe katkı sağlayan "iyi bir uluslararası vatandaş" olarak BM nezdinde itibar kazanacağı en uygun politika araçlarından biri olmuştur. Bu, Aralık 1999'da Helsinki Zirvesi ile aday ülke statüsü edinen Türkiye'nin AB ile uyumlu bir dış politika izlemesi gereği ile ayrıca yankılanmıştır. Dolayısıyla gerek sistem gerekse devlet düzeyinde meydana gelen değişimler, Türkiye'nin barışı koruma politikasını zamansallık ve mekansallık bakımından anlama noktasında belirleyici öneme sahiptir.

Barışı koruma aktivizmi, Türkiye'nin çatışma yönetiminde ve çözümünde BM'nin yükünü paylaşan, uluslararası toplumun norm ve değerlerine uygun hareket eden statü sahibi bir üye olduğunu göstermektedir. Burada "statü" ile kapasitesine, yeteneklerine ve rollerine dayalı olarak bir devlete diğerleri tarafından atfedilen konum kastedilmektedir.²⁶ Devletler uluslararası sosyal ortamda "ontolojik güvenlik" ihtiyaçlarına dayalı olarak arzu ettikleri statüye ulaşmak için

²⁴ Denis Stairs, "Of Medium Powers and Middling Roles", Ken Booth, (ed.), *Statecraft and Security: The Cold War and Beyond*, Cambridge University Press, Cambridge, 1998, s. 281-282.

²⁵ Meltem Müftüler ve Müberra Yüksel, "Turkey: A Middle Power in the New Order", Andrew F. Cooper, (ed.), *Niche Diplomacy: Middle Powers after the Cold War. Studies in Diplomacy*, Palgrave Macmillan, London, 1997, s. 189; Kemal Kirişçi, "The End of the Cold War and Changes in Turkish Foreign Policy Behaviour", *Foreign Policy*, 18:3-4, 2009, s. 276.

²⁶ Allan Dafoe, Jonathan Renshon, and Paul Huth, "Reputation and Status as Motives for War", *Annual Review of Political Science*, 17, 2014, s. 374-75.

maddi güç unsurlarının (statü belirteçleri) yanı sıra belirli işlevler ve roller (tanınma pratikleri) üstlenmektedirler.²⁷ Türkiye'nin BM barışı koruma operasyonlarına katılımı, bu yaklaşım doğrultusunda Soğuk Savaş sonrası ortamda yükselen bir orta gücün statü arayışının bir göstergesi, “bir tanınma pratiği” olarak ele alınmaktadır. Dış politikada Atatürk'ün “yurtta sulh, cihanda sulh” ilkesinde temelini bulan bu pratik ile Türkiye, uluslararası barışın ve istikrarın korunmasında aktif bir rol üstlendiğini, dolayısıyla uluslararası toplumun bir üyesi olarak görev ve sorumluluklarını yerine getirdiğini göstermektedir. Böylece BM nezdinde saygın bir konum elde edebileceği gibi, uluslararası düzenin işleyişinde “bazı özel hak ve görevlere” sahip olabilecektir. Türkiye'nin 2009-2010 döneminde BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliğine seçimi buna bir örnektir.²⁸

Bir tanınma pratiği olarak barışı koruma, küresel veya bölgesel bir örgütün himayesi altında, üçüncü taraf devletler tarafından bir çatışma veya çatışma sonrası duruma, iki taraf arasındaki düşmanlıkların yeniden başlamasını önlemek ve/veya müzakereler için elverişli bir ortam yaratmak amacıyla askerî ve/veya sivil personelin konuşlandırıldığı uluslararası bir çatışma yönetimi aracı olarak tanımlanabilir.²⁹ Barışı koruma operasyonları, temelde diplomasiyi yaratıcı, yenilikçi ve girişimci kullanan; finansal, insan ve ağ kaynaklarını sınırlı ve belirli hedefler üzerinde yoğunlaştıran; benzer düşünen ve davranışlar sergileyen devletlerle çalışan; uluslararası sorunları çözmek için iş birliğinin yararına ve gerekliliğine inanç duyan orta güçlerin çabalarıyla gelişim göstermiştir.³⁰ Bu konuda geleneksel orta güçler olarak Kanada, Hollanda, Danimarka, Norveç, İsveç, Avustralya ile Güney Kore'nin barışı koruma politikaları üzerine literatürdeki çalışmalara

²⁷ Joshua Freedman, “Status Insecurity and Temporality in World Politics”, *European Journal of International Relations*, 22:4, 2016, s. 800; Michelle Murray, *The Struggle for Recognition in International Relations: Status, Revisionism, and Rising Powers*, Oxford University Press, Oxford, 2019, s. 46.

²⁸ İbrahim Kumek, “Türk Dış Politikasında Statü Arayışı: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Geçici Üyeliği (1951-52, 1954-55, 1961, 2009-2010)”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 77:3, 2022, s. 567-68.

²⁹ Alan James, *Peacekeeping in International Politics*, Palgrave MacMillan, London, 1990, s. 1-10; Marrack Goulding, “The evolution of United Nations peacekeeping”, *International Affairs*, 69:3, 1993, s. 452-55.

³⁰ Cooper, Higgott and Nossal, *Relocating Middle Powers*; Evans and Grant, *Australia's Foreign Relations*.

bakılabilir. Bu devletler, BM nezdinde görünürlük ve itibar kazanmak için çeşitli barış operasyonlarına katkı sağlamışlardır.

Soğuk Savaş sırasında ve sonrasındaki barışı koruma operasyonlarının çoğu BM kontrolünde gerçekleşmekle birlikte NATO, Avrupa Birliği, AGİT, Afrika Birliği gibi çatışma ve kriz yönetimi yeteneklerini geliştirmek isteyen BM dışı örgütler de münhasıran veya müştereken operasyonlar gerçekleştirmişlerdir. Dolayısıyla bir orta güç aktivizmi olarak gelişen barışı koruma operasyonları, uluslararası çatışma yönetimi açısından çok taraflı iş birliği için kurumsal bir çerçeve sunan popüler bir dış politika aracına dönüşmüştür. Gerek arabuluculuk ve kolaylaştırıcılık gerekse barışı koruma aktivizmi ile çatışma yönetimi konusunda “iyi bir uluslararası vatandaşlık” örneği sergileyen Türkiye’nin bu tür faaliyetlere katılımı, sonraki bölümde görüleceği üzere, BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliğini elde etmesinde, görünürlüğe ve çeşitli platformlarda söz hakkına sahip olmasında ve itibar kazanmasında etkili olmuştur.

3. Türkiye’nin BM Barışı Koruma Aktivizmi

Türkiye, BM Barış Operasyonları Dairesi’nin yürüttüğü Afrika’daki 31 misyondan 13’üne, Asya ve Pasifik’teki 20 misyondan altısına, Avrupa’daki 10 misyondan yedisine ve Amerika kıtalarındaki on misyondan ikisine iştirak etmiştir. Tablo 1’de görüldüğü üzere, misyonların üçte biri Türkiye’nin yakın coğrafyasında iken, üçte ikisi uzak ve stratejik bir çıkarın bulunmadığı bölgelerdedir. Katılımın üçte biri 2000 öncesi dönemde, üçte ikisi 2000 sonrası dönemde gerçekleşmiştir. Türkiye Balkanlar’da altı, Güney Kafkasya’da bir, Ortadoğu’da üç, Güneydoğu Asya’da üç, Karayipler’de iki ve Sahra Altı Afrika’da 13 misyona personel görevlendirmiştir. Ayrıca kuruluşundan itibaren BM Barışı İnşa Fonu’na 2,9 milyon doların üzerinde katkıda bulunmuştur.³¹

³¹ United Nations Peacekeeping, “2021 PK Ministerial statement: Turkey”, 7-8 Aralık 2021, <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/turkey.pdf>, erişim 15.01.2023.

Yükselen Bir Orta Gücün Statü Arayışı:
Türkiye ve Birleşmiş Milletler Barışı Koruma

**Tablo 1. Türkiye'nin Katıldığı
BM Barışı Koruma Operasyonlarının Listesi (1988-2022)³²**

Misyon Adı	Katılım Tarihleri	Zirve Katkısı
UNIIMOG	BM İran-İrak Askerî Gözlem Grubu	08/1988 – 02/1991 2 gözlemci (08/1988)
UNIKOM	BM Irak-Kuveyt Askerî Gözlem Misyonu	05/1991 – 02/2003 7 gözlemci (05/1991)
UNOSOM II	Somali'deki BM Operasyonu 2	05/1993 – 02/1994 326 asker (10/1993)
UNPROFOR	Bosna Hersek'teki BM Koruma Gücü	06/1994 – 12/1995 1497 asker (06/1994)
UNOMIG	Gürcistan'daki BM Gözlem Misyonu	10/1994 – 05/2009 5 gözlemci (10/1994)
UNCRO	BM Güven Restorasyonu Operasyonu	06/1995 – 12/1995 7 asker (06/1995)
UNPREDEP	Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti'ndeki BM Önleyici Konuşlandırma Gücü	03/1996 – 02/1999 4 polis (03/1996)
UNTAES	Doğu Slavonya, Baranja ve Batı Sirmium BM Geçici Yönetimi	03/1996 – 04/1996 1 asker (03/1996)
UNMIBH	Bosna-Hersek'teki BM Misyonu	06/1996 – 11/2002 1 gözlemci ve 38 polis (11/2001)
UNMIK	BM Kosova Geçici Yönetim Misyonu	07/1999 – devam 256 polis (09/2004)
UNTAET	Doğu Timor'daki BM Geçiş İdaresi	02/2000 – 04/2002 2 gözlemci ve 21 polis (06/2001)
UNMISSET	Doğu Timor'daki BM Destek Misyonu	05/2002 – 05/2005 3 gözlemci ve 11 polis (01/2003)
MONUC	Demokratik Kongo Cumhuriyeti'ndeki BM Örgütü Misyonu	07/2002 – 06/2010 20 polis (09/2005) ve bir adet C-130 askerî nakliye uçağı
UNAMSIL	Sierra Leone'deki BM Misyonu	03/2003 – 11/2005 7 polis (03/2003)
UNMIL	Liberya'daki BM Misyonu	11/2003 – 06/2017 34 polis (05/2004)

³² United Nations Department of Peace Operations, "Troop and Police Contributors", <https://peacekeeping.un.org/en/troop-and-police-contributors>, erişim 06.01.2023.

UNOCI	Fildişi Sahili'ndeki BM Misyonu	05/2004 – 09/2016	26 polis (05/2004)
ONUB	Burundi'deki BM Misyonu	09/2004 – 10/2005	3 polis (09/2004)
MINUSTAH	Haiti'deki BM İstikrar Misyonu	06/2004 – 10/2017	70 polis (04/2009)
UNMIS	Sudan'daki BM Misyonu	03/2005 – 06/2011	2'si kadın toplam 40 polis ve 3 koşullu asker (02/2010)
UNMIT	Doğu Timor'daki BM Entegre Misyonu	08/2006 – 11/2012	25 polis (09/2010)
UNIFIL	Lübnan'daki BM Geçici Görev Gücü	10/2006 - devam	930 asker (06/2007) ve Deniz Görev Gücü'ne gemi desteği
UNAMID	Darfur'daki BM-Afrika Birliği Hibrit Misyonu	11/2007 – 12/2020	4'ü kadın toplamda 79 polis (06/2013) ve bir adet C-160 nakliye uçağı (2006)
MINURCAT	Orta Afrika Cumhuriyeti ve Çad'daki BM Misyonu	05/2009 – 11/2010	3 polis (05/2009)
MONUSCO	Demokratik Kongo Cumhuriyeti'ndeki BM Örgütü İstikrar Misyonu	07/2010 - devam	18 polis (07/2010)
UNMISS	Güney Sudan'daki BM Misyonu	08/2011 - devam	12'si kadın toplamda 35 polis (10/2022)
MINUSMA	Mali'deki BM Çok Boyutlu Entegre İstikrar Misyonu	10/2013 - devam	2'si kadın toplam 13 polis (11/2022)
MINUSCA	Orta Afrika Cumhuriyeti'nde BM Çok Boyutlu Entegre İstikrar Misyonu	04/2015 - devam	2'si kadın toplam 11 polis (12/2022)
MINUJUSTH	Haiti'deki BM Adalet Desteği Misyonu	10/2017 – 08/2019	16 polis (02/2018)

2000 öncesi dönemde Türkiye'nin BM barışı korumaya katkıları daha ziyade yakın çevresine yönelik olmuştur. Bu dönemde devam eden 38 misyondan 10'una katılmıştır. Bunların yedisi Avrupa'da, ikisi ise Ortadoğu'dadır. Sadece UNOSOM II misyonu uzak coğrafyadadır. UNIIMOG, UNIKOM ve UNOMIG misyonları askerden arındırılmış

bölgeleri izlemek, ateşkesi denetlemek ve herhangi bir düşmanca eylemi rapor etmekle görevli “gözlem misyonları”dır. Sınırlı sayıda askerî gözlemci ile katıldığı bu misyonlardan farklı olarak, Türkiye’nin daha önce bir mekanize bölük ile katıldığı Birleşik Görev Gücü (UNITAF)’nın yeniden organize edildiği UNOSOM 2 misyonu, Avrupalı ülkelerin yoğun olarak katıldığı çok-boyutlu ve çok-işlevli ikinci nesil bir barışı koruma operasyonudur. Türkiye’nin bu misyona katılma gerekçesi, TBMM kararında belirtildiği üzere, “insancıl yardımların açlık çeken Somali halkına ulaştırılabilmesini sağlamak, Somali’de sulh ve güvenin yeniden tesisine katkıda bulunmak ve BM Güvenlik Konseyi kararını desteklemek” idi.³³ Misyonun ilk kuvvet komutanlığını Korgeneral Çevik Bir, Mayıs 1993 ile Ocak 1994 tarihleri arasında üstlenmiştir.³⁴

Türkiye’nin bu dönemde önem verdiği coğrafya, altı barışı koruma misyonuna katıldığı Balkanlar’dır. Yugoslavya’nın parçalanmasının ardından şiddetli iç çatışmalar ve insani krizler sonucu bölgesel düzen ve istikrarın bozulduğu Balkanlar’da Türkiye, çatışmaların çözümü ve tırmanmasının önlenmesi için aktif bir politika izlemiştir.³⁵ Tarihî ve kültürel bağlarının olduğu Bosna Hersek, Kosova, Makedonya ve Hırvatistan’daki barış misyonlarına önemli katkılarda bulunmuştur. TBMM kararında belirtildiği üzere, “Bosna-Hersek’te süregelen insanlık trajedisine çözüm getirmek ve insancıl yardım ulaştırmak” gayesiyle UNPROFOR ve diğer misyonlara katılmıştır.³⁶ Bu girişim, Türk Silahlı Kuvvetleri için barışı koruma deneyimi sağladığı gibi yerel gruplara ve sivillere yönelik âdil ve dostane bir yaklaşım geliştirme açısından önemli dersler vermiş ve NATO ile AB

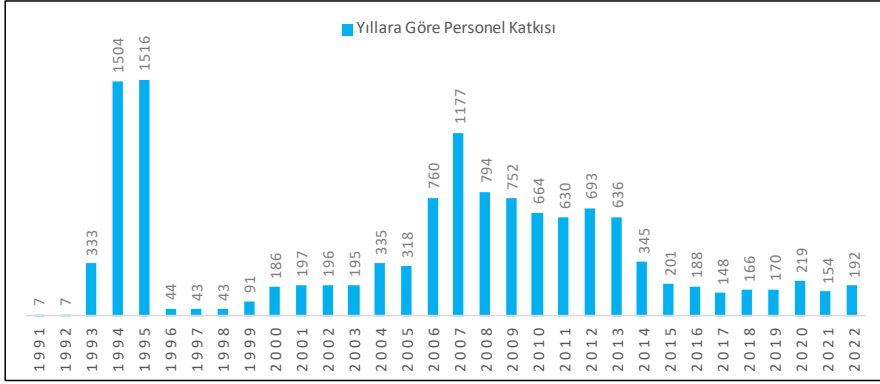
³³ T.C. Resmî Gazete, “Türk Silahlı Kuvvetlerinin Yabancı Ülkelere Gönderilmesine İzin Verilmesine Dair Karar”, Sayı: 21431, No: 204, 10 Aralık 1992, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21431.pdf>, erişim 18.12.2022.

³⁴ T.C. Genelkurmay Başkanlığı, “Türkiye’nin Barışı Destekleme Harekâtına Katkıları”, <https://www.tsk.tr/Sayfalar?viewName=BarisiDestekleme>, erişim 10.01.2023.

³⁵ Şaban Çaliş, “Turkey’s Balkan Policy in the Early 1990s”, *Turkish Studies*, 2:1, 2001, s. 135-46; Uğur Güngör, *The Analysis of Turkey’s Approach to Peace Operations*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007, s. 114-27.

³⁶ T.C. Resmî Gazete, “Türk Silahlı Kuvvetlerinin Yabancı Ülkelere Gönderilmesine İzin Verilmesine Dair Karar”, Sayı: 21431, No: 205, 10 Aralık 1992, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21431.pdf>, erişim 18.12.2022.

liderliğindeki operasyonlarda daha da geliştirilen Türk barışı koruma faaliyetleri için emsal teşkil etmiştir.

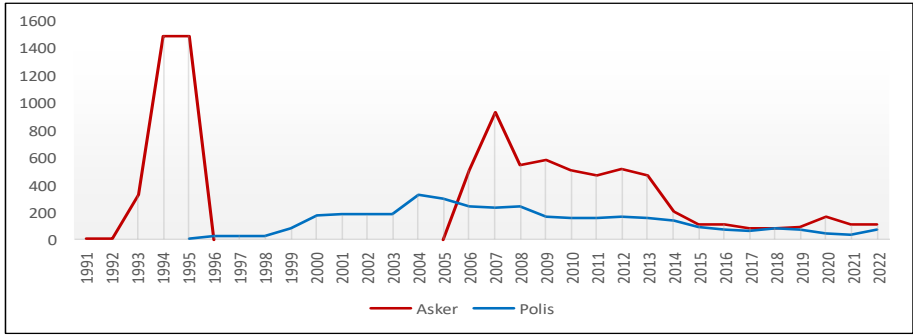
Şekil 1. Türkiye'nin BM Barışı Koruma Operasyonlarına Yıllara Göre Personel Katkısı³⁷

1990'lı yıllarda Türkiye'nin barışı koruma politikasında niceliksel ve niteliksel değişimler söz konusudur. Şekil 1'de görüleceği üzere, Türkiye'nin BM barışı koruma operasyonlarına en çok personel katkısında bulunduğu yıllar 1994 ile 1995 yıllarıdır. Her iki yıldaki BM barışı koruma personelinin %2'sini Türk güçleri oluşturmuştur. 1994'te 66 ülke arasında en çok katkı sağlayan 14. ve 1995'te 85 ülke arasında 15. sırada yer almıştır. Ancak bu, özellikle UNPROFOR misyonuna önemli sayıda askerî personelin gönderilmesinden kaynaklanmaktadır. Müteakip yıllara bakıldığında, personel katkısı azalmış ve personel türü bakımından askerden ziyade polis katkılarına ağırlık verilmiştir. Diğer pek çok devlette olduğu gibi, 1990'ların ortalarından itibaren personel katkısındaki azalma, esasen BM barış operasyonlarının Somali, Ruanda ve Bosna'da karşılaştığı zorluklar ve başarısızlıklar ile alakalıdır. Bu dönemde BM barışı korumanın temel ilkelerinin (ev sahibi devletin rızası, tarafsızlık ve meşru müdafaa dışında

³⁷ BM Barış Operasyonları Dairesi'nin resmi internet sayfasındaki veriler kullanılmaktadır. Her yılda en çok katkıda bulunulan ay dikkate alınmaktadır.

Yükselen Bir Orta Gücün Statü Arayışı:
Türkiye ve Birleşmiş Milletler Barışı Koruma

güce başvurmama) askerî harekâtın gereklilikleriyle uyumu konusu gündeme getirilmiş, BM'nin çok boyutlu operasyonların gerektirdiği kurumsal kültür ve komuta kontrol yapısından yoksun olduğu öne sürülmüştür.³⁸ Nitekim BM Genel Sekreteri Boutros-Ghali, Ocak 1995'te önceki "Barış İçin Bir Gündem" raporuna³⁹ Ek hazırlamış ve barış operasyonları gözden geçirilmiştir.⁴⁰ Bu süreçte Türkiye, diğer devletler gibi barışı koruma politikasında kurumsal değişikliğe gitmiş ve NATO ile AB öncülüğündeki operasyonlara ağırlık vermiştir. Şekil 2'de de görüldüğü üzere, 1996 ile 2005 yılları arasında BM misyonlarına polis desteğiyle yetinmiştir.

Şekil 2. Türkiye'nin BM Barışı Koruma Operasyonlarına Yıllara Göre Asker ve Polis Katkısı⁴¹

Türkiye'nin barışı koruma politikasında bu dönemde BM'den ziyade, NATO ve AB öncülüğündeki operasyonlara öncelik verdiği söylenebilir. Nitekim NATO ve AB öncülüğündeki operasyonlara askerî unsurlar (personel, makine-teçhizat, deniz ve hava araçları vs.) bakımından

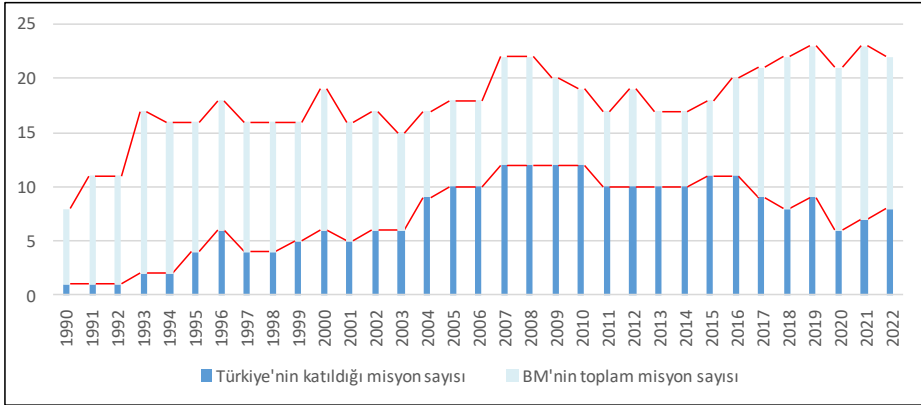
³⁸ James Sloan, "The Evolution of the Use of Force in UN Peacekeeping", *Journal of Strategic Studies*, 37:5, 2014, s. 689.

³⁹ Boutros Boutros-Ghali, *An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peace-keeping*, United Nations Digital Library, 31 Ocak 1992, <https://digitallibrary.un.org/record/145749>, erişim 10.12.2022.

⁴⁰ Boutros Boutros-Ghali, *Supplement to an Agenda for Peace*, United Nations Digital Library, 25 Ocak 1995, <https://digitallibrary.un.org/record/168325>, erişim 10.12.2022.

⁴¹ BM Barış Operasyonları Dairesi'nin resmi internet sayfasındaki veriler kullanılmaktadır. Her yılda en çok katkıda bulunulan ay dikkate alınmaktadır.

daha yoğun bir katılım gösterilmiştir.⁴² Burada katılım motivasyonu ittifak bağlılığı, AB'ye üyelik hedefi ve başka gerekçelerle açıklanabilir. Ancak, bu çalışmanın konusunu oluşturan BM öncülüğündeki misyonlara bakıldığında, Türkiye'nin önceki döneme kıyasla 2000'li yıllarda personel katkısında ve misyon çeşitliliğinde artışın gerçekleştiği görülmektedir. Hem personel katkısı hem de misyon çeşitliliği bakımından 2003 sonrasında yükselen, ancak personel katkısı açısından 2014 sonrasında azalışa geçen bir grafik söz konusudur. Bu, Türkiye'nin BM misyonlarına katılım motivasyonu hakkında ipuçları sunmaktadır.

Şekil 3. Türkiye'nin BM Misyonlarına Yıllara Göre Katılım Sayısı⁴³

2000'li yıllarda siyasi istikrar ve ekonomik büyüme sayesinde Türkiye, yükselen bir orta güçten beklendiği gibi yeni diplomasisi ve proaktif dış politika yönelimi ile uluslararası görünürlüğünü ve statüsünü kademeli olarak artırmıştır. Sistemik düzeyde bakıldığında, bu dönemde Batılı olmayan güçler ağırlıklarını giderek ortaya koymaya başlamışlardır. Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin'in artan gücü ile birlikte uluslararası

⁴² Bu konuda TUBAKOV veri setindeki misyon katkılarına ilişkin yıllık verilere ayrıca bakılabilir.

⁴³ BM Barış Operasyonları Dairesi'nin resmi internet sayfasındaki veriler kullanılmaktadır. Her yılda en çok katkıda bulunulan ay dikkate alınmaktadır.

güç hiyerarşisinde ve dünya düzeninde yakın gelecekte değişimlerin gerçekleşeceği öngörülmektedir. Bölgesel anlamda yeni güç merkezlerinin ortaya çıkışı ile orta güçlerin yükselişe geçtikleri ve çevrelerindeki güç boşluklarından yararlanmaya çalıştıkları görülmektedir.⁴⁴ ABD hegemonyasının görece düşüşü ile birlikte post-hegemonik dönemde çok-kutupluluğa doğru uluslararası sistemin evrimine paralel olarak, Türkiye’de 2001 ekonomik krizinin akabinde Kasım 2002’de yapılan seçimler sonucu Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti)’nin iktidara gelerek tek başına hükümeti kurması, Türk dış politikasında yeni yönelimleri, perspektifleri ve araçları gündeme getirmiştir.⁴⁵ Bu değişimin ülkenin barışı koruma politikası üzerinde de yansımaları olmuştur.

Bu dönemde, AB üyeliğine adaylık süreci ile eşgüdümlü olarak yapısal reformlar, demokratikleşme ve ekonomik büyüme sonucu Türkiye, kültürel yakınlık ve bölgesel ekonomik angajmandan yararlanan, yumuşak güç araçlarına dayalı, çok boyutlu ve iddialı bir dış politika izlemiştir.⁴⁶ Yeni bir dünya görüşüne sahip siyasi elitin yükselişi bu noktada önemli bir faktördür. Danışman (2003-2009), Dışişleri Bakanı (2009-2014) ve Başbakan (2014-2016) olarak görev yapan Ahmet Davutoğlu tarafından formüle edilen “komşularla sıfır sorun” politikası ile politika yapıcılar, Türkiye’nin uluslararası ortamda etkinliğini artıracak stratejik bir vizyon geliştirme hedefinde olmuşlardır. Yeni dış politika vizyonu, “stratejik derinlik” doktrini ile yakından ilişkilidir. Türkiye yakın çevresinde “merkez ülke” ve “düzen kurucu” proaktif bir aktör olarak tasavvur edilmiştir.⁴⁷ Bu vizyon, Türkiye’nin

⁴⁴ Kutlay ve Öniş, *Understanding oscillations in Turkish foreign policy*, s. 3056.

⁴⁵ Ziya Öniş ve Şuhnaz Yılmaz, “Between Europeanization and Euro-Asianism: Foreign Policy Activism in Turkey during the AKP Era”, *Turkish Studies*, 10:1, 2009, s. 7-24.

⁴⁶ Bülent Aras, “Turkey’s rise in the Greater Middle East: Peace-building in the Periphery”, *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 11:1, 2009, s. 29-33; Öniş ve Kutlay, *The Dynamics of Emerging Middle-Power*, s. 171-74; Emel Parlar Dal, “Conceptualising and Testing the ‘Emerging Regional Power’ of Turkey in the Shifting International Order”, *Third World Quarterly*, 37:8, 2016, s. 1436-3147; Reşat Bayer ve E. Fuat Keyman, “Turkey: An Emerging Hub of Globalization and Internationalist Humanitarian Actor?”, *Globalizations*, 9:1, 2012, s. 84; Senem B. Çevik, “Reassessing Turkey’s Soft Power: The Rules of Attraction”, *Alternatives*, 44:1, 2019, s. 56-59.

⁴⁷ Ahmet Davutoğlu, “Türkiye Merkez Ülke Olmalı”, *Radikal*, 26 Şubat 2004; Ahmet Davutoğlu, “Turkey’s Foreign Policy Vision: An Assessment of 2007”, *Insight Turkey*, 10:1, 2008, s. 77-96; Ahmet Davutoğlu, “Turkey’s Zero-Problems Foreign Policy”, *Foreign Policy*, 20 May 2010, <https://foreignpolicy.com/2010/05/20/turkeys-zero->

yükselen bir orta güç olarak uluslararası statü talebini göstermektedir. Nitekim dışişleri bakanlığı buna uygun olarak yeniden yapılandırılmış, diplomatik kapasitede niteliksel ve niceliksel anlamda değişiklikler tasarlanmış, diplomatik temaslar artırılmış ve kamu diplomasisi faaliyetlerine ağırlık verilmiştir.⁴⁸

Türkiye, bu dönemde büyük güçler ve diğer orta güçler ile birlikte koalisyon inşasına ve uluslararası çatışma yönetimine öncelik veren bir dizi girişimde bulunmuştur. G-20 ve MIKTA gibi statü kulüplerinde küresel ekonomi-politik konularda söz hakkına sahip yükselen bir orta güç olarak konumunu güçlendiren Türkiye, başta BM ve İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)⁴⁹ olmak üzere uluslararası örgütlerde etkin roller üstlenmiştir. 2003'te ABD'nin Irak'ı işgali sürecinde üst düzey diplomatik girişimlerde bulunmuş, Suriye ve İsrail ile İsrail ve Hamas arasında arabulucu rolünü üstlenmiş, 2008'de Kafkasya İstikrar ve İşbirliği Platformu'na öncülük etmiş, Ermenistan ile ilişkilerini yumuşatmış, 2010'da Sırbistan ve Bosna-Hersek ile birlikte üçlü istişare toplantıları yapmış, aynı yıl Brezilya ve İran ile birlikte uranyum takas anlaşmasının imzalanmasında etkin rol oynamış, 2011'de Afganistan'ın yeniden inşasını hedefleyen İstanbul Süreci'nde yer almış ve 2011 Arap ayaklanmaları sırasında aktif tutum sergilemiştir.⁵⁰ Niş diplomasi açısından Türkiye, insani diplomasiye ve kalkınma yardımlarına önem vermiş, dünya çapında insani yardım faaliyetlerini daha iyi koordine etmek için yeni kurumlar oluşturmuş ve mevcut kamu kurumlarını güçlendirmiştir.⁵¹ Çok taraflı bir politika izleyerek üyesi olduğu bölgesel ve uluslararası kuruluşlarda üst düzeyde temsil edilme ve zirve veya konferanslara ev sahipliği yapma konusunda istekli olmuş, çeşitli kuruluşlarla

problems-foreign-policy/, erişim 20.12.2022; Ahmet Davutoğlu, "Zero Problems in a New Era", *Foreign Policy*, 21 March 2013, <https://foreignpolicy.com/2013/03/21/zero-problems-in-a-new-era/>, erişim 20.12.2022.

⁴⁸ Soner Cagaptay, "Defining Turkish Power: Turkey as a Rising Power Embedded in the Western International System", *Turkish Studies*, 14:4, 2013, s. 801-802.

⁴⁹ 2004 ile 2014 yılları arasında İİT genel sekreterliğini Ekmeleddin İhsanoğlu yürütmüştür.

⁵⁰ Öniş and Kutlay, *The dynamics of emerging middle-power*, s. 172; Ali Emre Sucu vd., "Transformation of Middle Powers with the Decline of World Hegemony: The Case of Turkey", *Strategic Analysis*, 45:4, 2021, s. 311.

⁵¹ Ahmet Davutoğlu, "Turkey's Humanitarian Diplomacy: Objectives, Challenges and Prospects", *Nationalities Papers*, 41:6, 2013, s. 865-870.

sektörel iş birliklerini geliştirmeye çalışmış, iş birliği ve dostluk anlaşmaları imzalamış ve pek çok örgütte “gözlemci devlet” statüsü elde etmiştir.⁵²

Türkiye'nin bu girişimleri, yükselen bir orta güç olarak statü arayışının göstergeleridir. Arzu ettiği statü kimliğinin tanınması yönelik Türkiye, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasında birincil sorumluluğa sahip bir “statü kulübü” olan BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliğini elde etmeye çalışmıştır.⁵³ 1996'da 1997-1998 dönemi için ve 2000'de 2001-2002 dönemi için niyeti bulunmasına rağmen “zamanın koşullarını dikkate alarak ileride yinelenmek üzere” adaylıktan vazgeçen Türkiye, uzun vadeli ve kapsamlı seçim stratejileri planlayarak, 23 Temmuz 2003'te 2009-2010 dönemi için “Batı Avrupa ve Diğer Devletler Grubu”ndan (WEOG) adaylığını açıklamıştır.⁵⁴ Bu noktada kampanya sürecinde barışı koruma operasyonlarına katılım, Türkiye'nin statü arayışı bağlamında BM'de daha yapıcı bir rol oynaması için yeni fırsatlar sağlamıştır.

Şekil 1, 2, 3'de görüleceği üzere, 2003-2008 yıllarında BM misyonlarına destek artmıştır. Personel katkısı bakımından Türkiye, 2007'de 117 ülke arasında 18. sırada yer alarak toplam BM personelinin %1,4'ünü oluşturmuştur. Misyon çeşitliliği oldukça yüksektir. Türkiye'nin neredeyse her iki BM misyonundan birine iştirak ettiği görülmektedir. Coğrafi kapsam Sahra Altı Afrika başta olmak üzere Karayipler ve Güneydoğu Asya bölgelerine genişlemiştir. Bu, Türkiye'nin yenilikçi yaklaşımını ve küresel ve bölgesel barışı koruma taahhüdünü göstermektedir. Bu dönemde Türkiye, ayrıca BM Siyasi ve Barış İnşası İşleri Dairesi'nin yürüttüğü dört “özel siyasi misyon”a personel göndermiştir. Genel Sekreterin üst düzey temsilcileri tarafından yönetilen bu misyonlar, ulusal aktörler ve BM kuruluşlarıyla koordinasyon içinde çatışmaların önlenmesine ve çözülmesine dair faaliyetler için ileriye dönük platform sağlamaktadır.⁵⁵

⁵² Parlar Dal, *Conceptualising and Testing*, s. 1440.

⁵³ Kumeç, *Türk Dış Politikasında Statü Arayışı*, s. 567-68.

⁵⁴ T.C. Dışişleri Bakanlığı, “No:125-;24 Temmuz 2003, Türkiye'nin 2009- 2010 dönemi BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliği için Batı Avrupa ve Diğer Devletler Grubundan adaylığını açıklaması”, 24 Temmuz 2003, https://www.mfa.gov.tr/no_125--_24-temmuz-2003_-turkiye_nin-2009-2010-donemi-bm-guvenlik-konseyi-gecici-uyeligini-icin-bati-avrupa-ve-diger-devletler-grubundan-adayligini-aciklamasi.tr.mfa, erişim 20.01.2023.

⁵⁵ United Nations Department of Political and Peacebuilding Affairs, “DPPA Around the World”, <https://dppa.un.org/en/dppa-around-world>, 27.01.2023.

Türkiye, 2003'te Afganistan'daki BM Yardım Misyonu (UNAMA)'na 1 polis, 2005'te Doğu Timor'daki BM Ofisi (UNOTIL)'ne 6 polis, 2006'da Sierra Leone'deki BM Entegre Ofisi (UNIOSIL)'ne 2 polis ve 2007'de Burundi'deki BM Entegre Ofisi (BINUB)'a 2 polis görevlendirmiştir.⁵⁶

Her yıl uzatılan Lübnan tezkeresine ilişkin TBMM kararlarında belirtildiği üzere, Türkiye BM barışı korumaya desteği ile “gerek BM sistemi içinde gerek bölgesel ve küresel ölçekte görünürlüğüünün artmasını ve sahip olduğu saygın konumun pekişmesini sağlamayı” amaçlamaktadır.⁵⁷ Dışişleri Bakanlığı yetkililerinin çok sayıda açıklamasında bu motivasyon görülmektedir. Örneğin, 18 Nisan 2008'de Türkiye'nin BM Güvenlik Konseyi için adaylığı hakkında bir soruya cevabında Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü, hem adaylığın hem de dış politika aktivizminin “esasen dış politikada artan görünürlüğüün bir yansıması” olduğunu ifade etmiştir.⁵⁸ Seçim kampanyası sürecinde Türkiye'nin barışı korumaya katkıları çeşitli platformlarda gündeme getirilmiştir. Konsey üyeliği için 2007'de Cumhurbaşkanı Gül, Türkiye'nin uluslararası barışı koruma ve barış inşası faaliyetlerini, dünyada fark yaratmasının nedenlerinden biri olarak göstermiştir.⁵⁹

Neticede personel katkısı ve misyon çeşitliliği bakımından aktif tutum, Türkiye'nin barışı koruma diplomasisinde görünürlüğüünü artırarak yaklaşık

⁵⁶ Buna ek olarak, Şubat 2016'dan beri Somali'deki BM Yardım Misyonu (UNSOM)'na 1 uzman, Eylül 2021'ten itibaren Sudan'daki BM Entegre Geçiş Desteği Misyonu (UNITAMS)'na 1 polis ve Temmuz-Kasım 2019'da Hedaydah Anlaşmasını Desteklemeye Yönelik BM Misyonu (UNMHA)'na 1 polis görevlendirmiştir. Bakınız: United Nations Department of Peace Operations, “Troop and Police Contributors”, 31 December 2022, <https://peacekeeping.un.org/en/troop-and-police-contributors>, erişim 28.01.2023.

⁵⁷ T.C. Resmî Gazete, “Birleşmiş Milletler Geçici Görev Gücü Bünyesinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin 5 Eylül 2008 Tarihinden İtibaren Bir Yıl Daha UNIFIL Harekâtına İştirak Etmesi Hususunda Anayasanın 92 nci Maddesi Uyarınca Hükümete İzin Verilmesine Dair Karar”, Sayı: 26933, 11 Temmuz 2008, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/07/20080711-1.htm>, erişim 20.01.2023.

⁵⁸ T.C. Dışişleri Bakanlığı, “SC:8-18 Nisan 2008, Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü'nün Bir Soruya Cevabı (Türkiye'nin BM Güvenlik Konseyi için adaylığı hk.)”, 18 Nisan 2008, https://www.mfa.gov.tr/sc_8---18-nisan-2008_-disisleri-bakanligi-sozcusu_nun-bir-soruya-cevabi-turkiye_nin-bm-guvenlik-konseyi-icin-adayligi-hk_.tr.mfa, erişim 20.01.2023.

⁵⁹ Abdullah Gül, “Why is a Non-Permanent Seat for Turkey at the United Nations Security Council Important for Herself, Her Region and the World”, *Turkish Policy Quarterly*, 6:4, 2007, s. 16.

yarım asır sonra geçici üyeliği elde etmesini ve itibar kazanmasını sağlamıştır. 17 Ekim 2008'de BM Genel Kurulu'nda yapılan seçim neticesinde rakipleri Avusturya ve İzlanda karşısında Türkiye, 151 ülkenin oyunu alarak 2009-2010 dönemi için BM Güvenlik Konseyi geçici üyesi olarak seçilmiştir.⁶⁰ Bunu takiben 18 Mayıs 2011'de, bir kez daha “küresel barış ve güvenliğe önemli bir katma değer sağlayabileceği inancı” ile 2015-2016 dönemi için adaylığını ilan etmiştir.⁶¹ Ancak 16 Ekim 2014'te BM Genel Kurulu'nda yapılan seçim sonucunda Türkiye, rakipleri İspanya ve Yeni Zelanda karşısında kaybederek üçüncü turda 60 oy almıştır.⁶² Bu noktada, Türkiye'nin BM barışı koruma desteğine bakıldığında, 2014'ten sonra personel katkısında ve 2017'den sonra misyon çeşitliliğinde azalma görülmektedir. Barışı koruma aktivizmi devam etmekle birlikte, önceki döneme kıyasla farklılıklar söz konusudur. Türkiye, personel katkısı bakımından BM ülkeleri arasında 33. ile 66. sıralara gerilemiştir. Ayrıca misyon çeşitliliği üçte bire düşmüştür.

Bu dönemde Türkiye'nin yükselen bir orta güç olarak statü arayışının süreklilik taşımakla birlikte, dış politika yönelimleri ve araçları bakımından farklılıklar taşıdığı söylenebilir. Türk dış politikası, bu dönemde giderek tek taraflılığa ve sınırlarının ötesinde askerî gücün aktif kullanımına kaymış, AB'ye üyelik hedefinden görece uzaklaşmıştır. Türkiye, artık yakın çevresinde algıladığı güvenlik tehditleri nedeniyle sert güç unsurlarına öncelik vermiştir. Bu değişim bölgesel ve iç siyasi ortamda meydana gelen gelişmelerle yakından alakalıdır. Ortadoğu'da 2011-2013 yıllarında Arap ayaklanmalarının etkisini güçlü biçimde gösterdiği süreçte, “yeni Orta Doğu'nun sahibi, öncüsü ve hizmetkârı” olma hedefi,⁶³

⁶⁰ United Nations Press, “GA/10768 - General Assembly Elects Austria, Japan, Mexico, Turkey, Uganda to Two-Year Terms on Security Council”, 17 Ekim 2008, <https://press.un.org/en/2008/ga10768.doc.htm>, erişim 20.01.2023.

⁶¹ T.C. Dışişleri Bakanlığı, “No: 129, 18 Mayıs 2011, BM Güvenlik Konseyi'ne Adaylığımız Hk”, 18 Mayıs 2011, https://www.mfa.gov.tr/no_129_18-mayis-2011_bm-guvenlik-konseyi_ne-adayligimiz-hk_tr.mfa, erişim 20.01.2023.

⁶² United Nations Press, “GA/11570 - General Assembly Elects Angola, Malaysia, Venezuela, New Zealand, Spain as Non-Permanent Members of Security Council for 2015-2016”, 16 Ekim 2014, <https://press.un.org/en/2014/ga11570.doc.htm>, erişim 20.01.2023.

⁶³ Ahmet Davutoğlu, “Dışişleri Bakanı Sayın Ahmet Davutoğlu'nun TBMM Genel Kurulu'nda Suriye'deki Olaylar Hakkında Yaptığı Konuşma”, 26 Nisan 2012,

2013 sonrasında karşı-devrimler ve Suriye İç Savaşı'nın derinleşmesi ve yayılması ile birlikte ters etki göstermiştir. Mülteci akışı, DAESH ve PYD/YPG gibi terör örgütlerinin ve devlet dışı silahlı grupların ortaya çıkışı gibi iç savaşın olumsuz etkilerine dış politikada “yalnız bırakılma” eşlik etmiştir.⁶⁴ Türkiye'nin uluslararası güç geçişi ve bölgesel güç boşluğu sürecinde ihtiyatlılıktan ziyade “aşırı güven”e dayalı “müdahaleci” aktivizmi, “düzen kurucu ve merkez ülke olma” hedefine uygun maddi güç eksikliği nedeniyle “statü endişesi”ni beraberinde getirmiştir. İç siyasi bağlamda ise PKK/PYD ve DAESH terörüne ek olarak FETÖ terör örgütünün 15 Temmuz 2016'da darbe girişimi, siyasi ve ekonomik kurumların zarar görmesini ve devlet kurumlarını kontrol etmeye dönük otoriterleşme temayülünü beraberinde getirmiştir. Devlet düzeyinde bu dönüşüm, neoliberal sermaye birikimi krizi ve hegemonik iktidar yapısında görülen kırılmalar ile de bağlantılıdır. Bunun etkisi zamanla hükümet sistemindeki değişikliklere ve yönetim biçimine yansımıştır.⁶⁵ Dolayısıyla bu gelişmeler, Türkiye'nin yeni dönemde zorlayıcı diplomasi ve askerî angajman politikalarına yönelen yükselen bir orta güç profilini göstermektedir.

Sonuç

Türkiye'nin barışı koruma politikası, çok kutupluluğa doğru uluslararası sistemin evrimine paralel olarak orta güçlerin artan konumu ve statü arayışı ile yakından ilişkilidir. Bu çalışmada, bu ilişki sistem ve devlet düzeylerinde genel dış politika bağlamı dikkate alınarak incelenmiştir. Türkiye'nin BM ülkeleri nezdinde uluslararası barış ve güvenliğe katkı sağlayan “iyi bir uluslararası vatandaş” ve yükselen bir orta güç olarak “görünür olmak” ve BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliğini kazanarak “saygın bir konum elde etmek” amacıyla katılım sağladığı tespit edilmiştir. Bu, Konsey üyeliğine yönelik seçim kampanyası döneminde (2003-2014) personel katkısındaki ve misyon çeşitliliğindeki artıştan,

https://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-ahmet-davutoglu_nun-tbmm-genel-kurulu_nda-suriye_deki-olaylar-hakkinda-yaptigi-konusma_-26-nisan-2012.tr.mfa erişim 20.01.2023.

⁶⁴ Öniş ve Kutlay, *The Dynamics of Emerging Middle-Power*, s. 178; Sucu vd., *Transformation of Middle Powers*, s. 313-314.

⁶⁵ Kutlay ve Öniş, *Understanding Oscillations in Turkish Foreign Policy*, s. 3056.

dönemin dış politika yetkililerinin açıklamalarından ve Lübnan tezkerelerindeki ifadelerden anlaşılmaktadır.

Barışı koruma deneyiminden alınan dersler, Türkiye'nin BM barışı koruma alanında gelecekteki angajmanları için hayati önem taşıyacaktır. Zira Suriye, Yemen, Libya ve hatta potansiyel olarak Ukrayna'daki savaş başta olmak üzere dünya üzerinde pek çok bölgede devam eden veya ortaya çıkabilecek çatışmalarda barışı koruma gündeme gelebilir. Bu durumda, Türkiye'nin siyasi etkisini en iyi şekilde kullanması noktasında barış gücü desteğinde bulunması gerekebilir. Gelecekte BM'de daha yapıcı bir rol oynaması ve ilgili kuruluşlar ile ilişkilerini güçlendirmesi için Türkiye, barışı koruma ilkelerine bağlılığını ve katkılarını sürdürmelidir. "Barışa Koruma Eylemi (A4P)" benzeri reform çabalarını desteklemeli ve yeni girişimlerine öncülük etmelidir. Gelecekte söz konusu olabilecek misyonların meşruluğuna ve hedeflerin açıkça tanımlanmasına dikkat etmelidir. Daha uzun vadeli katılıma yönelik sınırlı sayıda, ama etkili konumlarda görev yapacak sivil ve askerî personel görevlendirmelidir. Özellikle kadın personel sayısı artırılmalıdır. Dünyanın farklı coğrafyalarındaki misyonlarda yer alarak çeşitlilik sağlanmalıdır. Aynı zamanda NATO ve AB liderliğindeki misyonlara desteğini sürdürmeli; tek bir kuruluşa aşırı yatırım yapmayarak çıkarlarını gerçekleştirebilecek, görünürlük kazanacak ve saygın bir konum elde edebilecek şekilde katkılarını devam etmelidir.

Sonuç olarak, barışı koruma yükselen bir orta güç olarak Türkiye'nin BM ile olan ilişkilerinde ve arzu edilen statü kimliğinin tanınmasına yönelik girişimci, insani ve itibarlı dış politika söyleminin sahada eyleme dönüşmesi noktasında, araç kutusundaki birçok seçenekten biri olarak kullanılmaya devam etmelidir.

Summary

As of December 2022, Türkiye has contributed personnel and various combat naval and air vehicles to 28 of the 71 peacekeeping operations carried out under the UN umbrella, particularly in conflict areas. A theoretical framework is needed to explain why Türkiye contributes to UN peacekeeping operations. In the existing literature, few studies have emphasized various factors but mainly focused on qualitative details and analysis of specific cases. This study aims to explain Türkiye's participation in UN peacekeeping operations and determine the general motivation for the last two decades. At

this point, “middle power” and “status-based” approaches are used. In the study, peacekeeping diplomacy as a foreign policy activism is handled as a recognitive practice based on status-seeking, focusing on why the decision is made, not how the decision is made, regarding participation. It is claimed that, especially between 2003 and 2014, Türkiye participated in peacekeeping operations to gain prestige before the UN countries, raise its international status, and become visible by contributing to global peace and conflict management. The international context, the domestic political environment, and the governments’ general foreign policy orientations are considered in the study. Personnel contributions related to 28 peacekeeping missions between 1988 and 2022 are examined by reviewing UN Peacekeeping Data, the Grand National Assembly’s decisions, and foreign policy officials’ statements. Suggestions on the future of Turkish peacekeeping policy are also presented in the study.

In the pre-2000 period, Türkiye’s contributions to UN peacekeeping were mainly directed toward its immediate surroundings. It participated in six peacekeeping missions in the Balkans. Starting from the mid-1990s, personnel contributions decreased and emphasis was placed on police contributions rather than military ones. In this process, Türkiye, like other states, made institutional changes in its peacekeeping policy and focused on NATO-led and EU-led operations. However, in the 2000s, it is seen that there has been an increase in personnel contribution and mission diversity. Thanks to political stability and economic growth, Türkiye gradually increased its international visibility and status with its new diplomacy and proactive foreign policy orientation, as expected from an emerging middle power. In this period, due to structural reforms, democratization and economic growth in coordination with the EU membership candidacy process, Türkiye followed a multidimensional and assertive foreign policy based on soft power tools, benefiting from cultural proximity and regional economic engagement.

Türkiye’s peacekeeping policy is closely related to the increasing position of middle powers in parallel with the evolution of the international system towards multipolarity. Türkiye has supported peacekeeping operations to become visible as a good international citizen contributing to international peace and security before UN countries and to acquire a respectable position by gaining the UN Security Council non-permanent membership. This is evident from the increase in personnel contribution and

mission diversity during the election campaign period for the Security Council non-permanent membership (2003-2014), statements by foreign policy officials and parliamentary decisions.

As a result, peacekeeping is one of the many options in the toolbox in Türkiye's relations with the UN. It is a good policy for transforming enterprising and humanitarian foreign policy discourse into action. Considering Türkiye's support since its first contributions to the UN peacekeeping force in 1988, it can be predicted that Türkiye will continue to participate in peacekeeping activities.

Çatışma Beyanı:

Arştırmamın yazarı olarak herhangi bir çıkar çatışma beyanım bulunmamaktadır.

Kaynakça

Basılı Eserler

- AKGÜL Fatih (2022). "Lübnan Tezkereleri Üzerinden Türkiye'nin Barışı Destekleme Harekâtlarına Katılım Motivasyonlarına Yönelik Bir İnceleme", *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 18:42, 411-448.
- ARAS Bülent (2009). "Turkey's Rise in the Greater Middle East: Peace-Building in the Periphery", *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 11:1, 29-41.
- BAGCI Hüseyin ve KARDAŞ Şaban (2004). "Exploring Turkey's Role in Peace Operations: Towards a Framework of Analysis", (ed.) Foreign Policy Institute, *Contemporary Issues in International Politics: Essays in Honour of Seyfi Tashan*, Ankara, 2004, 125-145.
- BAYER Reşat ve KEYMAN E. Fuat (2012). "Turkey: An Emerging Hub of Globalization and Internationalist Humanitarian Actor?", *Globalizations*, 9:1, 73-90.
- CAGAPTAY Soner (2013). "Defining Turkish Power: Turkey as a Rising Power Embedded in the Western International System", *Turkish Studies*, 14:4, 797-811.
- CHAPNICK Adam (1999). "The Middle Power", *Canadian Foreign Policy Journal*, 7:2, 73-82.
- COOPER Andrew, HIGGOTT Richard A. ve NOSSAL Kim R. (1993). *Relocating Middle Powers: Australia and Canada in a Changing World Order*, University of British Columbia Press, Canada.
- COOPER David A. (2011). "Challenging Contemporary Notions of Middle Power Influence: Implications of the Proliferation Security Initiative for "Middle Power Theory", *Foreign Policy Analysis*, 7:3, 317-336.
- ÇALIŞ Şaban (2001). "Turkey's Balkan Policy in the Early 1990s", *Turkish Studies*, 2:1, 135-146.

- ÇEVİK Senem B. (2019). "Reassessing Turkey's Soft Power: The Rules of Attraction", *Alternatives*, 44:1, 50-71.
- DAFOE Allan, RENSHON Jonathan ve HUTH Paul (2014). "Reputation and Status as Motives for War", *Annual Review of Political Science*, 17, 371-393.
- DAL Emel Parlar (2018). "Assessing Turkey's Changing Conflict Management Role after the Cold War: Actorness, Approaches and Tools", *Third World Quarterly*, 39:12, 2291-2314.
- DAVUTOĞLU Ahmet (2008). "Turkey's Foreign Policy Vision: An Assessment of 2007", *Insight Turkey*, 10:1, 77-96.
- DAVUTOĞLU Ahmet (2004, 26 Şubat). "Türkiye Merkez Ülke Olmalı", *Radikal*.
- DAVUTOĞLU Ahmet (2013). "Turkey's Humanitarian Diplomacy: Objectives, Challenges and Prospects", *Nationalities Papers*, 41:6, 865-870.
- EVANS Gareth ve GRANT Bruce (1995). *Australia's Foreign Relations: in the World of the 1990s*, 2. Baskı, Melbourne University Press, Carlton, Vic.
- FREEDMAN Joshua (2016). "Status Insecurity and Temporality in World Politics", *European Journal of International Relations*, 22:4, 797-822.
- GENÇ YILMAZ Ayfer ve AGWANDA Billy (2021). "Turkey's Contribution to International Policing", *Global Change, Peace & Security*, 33:2, 143-161.
- GOULDING Marrack (1993). "The Evolution of United Nations Peacekeeping", *International Affairs*, 69:3, 451-464.
- GRUEN George E. (2006). "Turkey's Role in Peacekeeping Missions", *American Foreign Policy Interests: The Journal of the National Committee on American Foreign Policy*, 28:6, 435-449.
- GÜL Abdullah (2007). "Why is a Non-Permanent Seat for Turkey at the United Nations Security Council Important for Herself, Her Region and the World", *Turkish Policy Quarterly*, 6:4, 13-16.
- GÜNGÖR Uğur (2007). *The Analysis of Turkey's Approach to Peace Operations*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- HOLBRAAD Carsten (1984). *Middle Powers in International Politics*, St. Martin's Press, New York.
- HÜRSOY Siret (2006). "Birleşmiş Milletler Barış Operasyonlarının Yeniden Yapılandırılması Çerçevesinde Avrupa Birliği Ve Türkiye'nin Sivil Katkıları", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 61:1, 2006, 201-222.
- JAMES Alan (1990). *Peacekeeping in International Politics*, Palgrave MacMillan, London.
- JORDAAN Eduard (2003). "The Concept of a Middle Power in International Relations: Distinguishing between Emerging and Traditional Middle Powers", *Politikon*, 30:1, 165-181.
- KARADAG Haluk (2019). "Turkey and UN Peacekeeping Missions", (ed.), Alpaslan Özerdem ve Matthew Whiting, *The Routledge Handbook of Turkish Politics*, Routledge, New York, 459-469.
- KİRAZ Sami (2020). "Türk Dış Politikasının Bir Süreklilik Unsuru Olarak Barış Operasyonlarının İncelenmesi", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 41, 384-399.
- KİRİŞÇİ Kemal (2009). "The End of the Cold War and Changes in Turkish Foreign Policy Behaviour", *Foreign Policy*, 18:3-4, 266-309.
- KOÇER Gökhan (2006). "Türkiye'nin Barışı Destekleme Harekâtlarına Katkısı", *Uluslararası İlişkiler*, 3:11, 47-70.

- KUMEK İbrahim (2022). “Türk Dış Politikasında Statü Arayışı: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Geçici Üyeliği (1951-52, 1954-55, 1961, 2009-2010)”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 77:3, 559-582.
- KUTLAY Mustafa ve ÖNİŞ Ziya (2021). “Understanding Oscillations in Turkish Foreign Policy: Pathways to Unusual Middle Power Activism”, *Third World Quarterly*, 42:12, 3051-3069.
- MATTHEW Richard A. (2003). “Middle Power and NGO Partnerships: The Expansion of World Politics”, (ed.), Kenneth R. Rutherford, Stefan Brem ve Richard Matthew, *Reframing the Agenda: The Impact of NGO and Middle Power Cooperation in International Security Policy*, Praeger Publishers, 3-20.
- MURRAY Michelle (2019). *The Struggle for Recognition in International Relations: Status, Revisionism, and Rising Powers*, Oxford University Press, Oxford.
- MÜFTÜLER Meltem ve YÜKSEL Müberra (1997). “Turkey: A Middle Power in the New Order”, (ed.), Andrew F. Cooper, *Niche Diplomacy: Middle Powers after the Cold War. Studies in Diplomacy*, Palgrave Macmillan, London, 184-196.
- OĞUZLU Tarik ve GÜNGÖR Uğur (2006). “Peace Operations and the Transformation of Turkey’s Security Policy”, *Contemporary Security Policy*, 27:3, 472-488.
- ÖNİŞ Ziya ve KUTLAY Mustafa (2017). “The Dynamics of Emerging Middle-Power Influence in Regional and Global Governance: The Paradoxical Case of Turkey”, *Australian Journal of International Affairs*, 71:2, 164-183.
- ÖNİŞ Ziya ve YILMAZ Şuhnaz (2009). “Between Europeanization and Euro-Asianism: Foreign Policy Activism in Turkey during the AKP Era”, *Turkish Studies*, 10:1, 7-24.
- PARLAR DAL Emel (2018). “Assessing Turkey’s Changing Conflict Management Role after the Cold War: Actorness, Approaches and Tools”, *Third World Quarterly*, 39:12, 2291-2314.
- PARLAR DAL Emel (2016). “Conceptualising and testing the ‘emerging regional power’ of Turkey in the shifting international order”, *Third World Quarterly*, 37:8, 1425-1453.
- RAVENHILL John (1998). “Cycles of Middle Power Activism: Constraint and Choice in Australian and Canadian Foreign Policies”, *Australian Journal of International Affairs*, 52:3, 309-327.
- ROBERTSON Jeffrey (2017). “Middle-Power Definitions: Confusion Reigns Supreme”, *Australian Journal of International Affairs*, 71:4, 355-370.
- SATANA Nil Seda (2013). “Turkey”, (ed.), Paul D. Williams ve Alex Bellamy, *Providing Peacekeepers: The Politics, Challenges and Future of United Nations Peacekeeping Contributions*, Oxford University Press, Oxford, 355-376.
- SLOAN James (2014). “The Evolution of the Use of Force in UN Peacekeeping”, *Journal of Strategic Studies*, 37:5, 674-702.
- SOETERS Joseph vd. (2006). “Barış Gücü Operasyonlarında Türkiye-Hollanda Buluşması”, *Uluslararası İlişkiler*, 3:11, 71-102.
- STAIRS Denis (1998). “Of Medium Powers and Middling Roles”, (ed.), Ken Booth, *Statecraft and Security: The Cold War and Beyond*, Cambridge University Press, Cambridge, 270-286.
- SUCU Ali Emre vd. (2021). “Transformation of Middle Powers with the Decline of World Hegemony: The Case of Turkey”, *Strategic Analysis*, 45:4, 307-320.
- WOOD Bernard (1988). *The Middle Powers and the General Interest*, The North-South-Institute, Ottawa.

YALÇINKAYA Haldun vd. (2018). "Turkish Efforts in Peacekeeping and the Introduction of the TUBAKOV Dataset: An Exploratory Analysis", *International Peacekeeping*, 25:4, 475-496.

İnternet

BOUTROS-GHALI Boutros (1992, 31 January). *An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peace-keeping*, United Nations Digital Library, <https://digitallibrary.un.org/record/145749>, erişim 10.12.2022.

BOUTROS-GHALI Boutros (1995, 25 January). *Supplement to an Agenda for Peace*, United Nations Digital Library, <https://digitallibrary.un.org/record/168325>, erişim 10.12.2022.

DAVUTOĞLU Ahmet (2010, 20 Mayıs). "Turkey's Zero-Problems Foreign Policy", *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2010/05/20/turkeys-zero-problems-foreign-policy/>, erişim 20.12.2022.

DAVUTOĞLU Ahmet (2012, 26 Nisan). "Dışişleri Bakanı Sayın Ahmet Davutoğlu'nun TBMM Genel Kurulu'nda Suriye'deki Olaylar Hakkında Yaptığı Konuşma", <https://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-ahmet-davutoglu-nun-tbmm-genel-kurulu-nda-suriye-deki-olaylar-hakkinda-yaptigi-konusma-26-nisan-2012.tr.mfa>, erişim 20.01.2023.

DAVUTOĞLU Ahmet (2013, 21 Mart). "Zero Problems in a New Era", *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2013/03/21/zero-problems-in-a-new-era/>, erişim 20.12.2022.

Global Firepower, "Past Rankings", <https://www.globalfirepower.com/global-ranks-previous.php>, erişim 23.01.2023.

MÜFTÜLER-BAÇ Meltem (2017, 2 July). "middle power", *Encyclopedia Britannica*, <https://www.britannica.com/topic/middle-power>, erişim 14.12.2022.

OECD Statistics, "Level of GDP per capita and productivity", https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=PDB_LV, erişim 23.01.2023.

T.C. Dışişleri Bakanlığı (2003, 24 Temmuz). "No:125-;24 Temmuz 2003, Türkiye'nin 2009- 2010 dönemi BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliği için Batı Avrupa ve Diğer Devletler Grubundan adaylığını açıklaması", <https://www.mfa.gov.tr/no-125--24-temmuz-2003-turkiye-nin-2009-2010-donemi-bm-guvenlik-konseyi-gecici-uyeligi-icin-bati-avrupa-ve-diger-devletler-grubundan-adayligini-aciklamasi.tr.mfa>, erişim 20.01.2023.

T.C. Dışişleri Bakanlığı (2008, 18 Nisan). "SC:8-18 Nisan 2008, Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü'nün Bir Soruya Cevabı (Türkiye'nin BM Güvenlik Konseyi için adaylığı hk.)", <https://www.mfa.gov.tr/sc-8---18-nisan-2008-disisleri-bakanligi-sozcusu-nun-bir-soruya-cevabi-turkiye-nin-bm-guvenlik-konseyi-icin-adayligi-hk.tr.mfa>, erişim 20.01.2023.

T.C. Dışişleri Bakanlığı (2011, 18 Mayıs). "No: 129, 18 Mayıs 2011, BM Güvenlik Konseyi'ne Adaylığımız Hk", <https://www.mfa.gov.tr/no-129-18-mayis-2011-bm-guvenlik-konseyi-ne-adayligimiz-hk.tr.mfa>, erişim 20.01.2023.

T.C. Genelkurmay Başkanlığı, "Türkiye'nin Barışı Destekleme Harekâtına Katkıları", <https://www.tsk.tr/Sayfalar?viewName=BarisiDestekleme>, erişim 10.01.2023.

T.C. Resmî Gazete (1992, 10 Aralık). "Türk Silahlı Kuvvetlerinin Yabancı Ülkelere Gönderilmesine İzin Verilmesine Dair Karar", Sayı: 21431, No: 204, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21431.pdf>, erişim 18.12.2022.

T.C. Resmî Gazete (1992, 10 Aralık). "Türk Silahlı Kuvvetlerinin Yabancı Ülkelere Gönderilmesine İzin Verilmesine Dair Karar", Sayı: 21431, No: 205, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21431.pdf>, erişim 18.12.2022.

Yükselen Bir Orta Gücün Statü Arayışı:
Türkiye ve Birleşmiş Milletler Barışı Koruma

- T.C. Resmî Gazete (2008, 11 Temmuz). “Birleşmiş Milletler Geçici Görev Gücü Bünyesinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin 5 Eylül 2008 Tarihinden İtibaren Bir Yıl Daha UNIFIL Harekâtına İştirak Etmesi Hususunda Anayasanın 92’nci Maddesi Uyarınca Hükümete İzin Verilmesine Dair Karar”, Sayı: 26933, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/07/20080711-1.htm>, erişim 20.01.2023.
- United Nations Department of Peace Operations, “Historical Timeline of UN Peacekeeping”, <https://peacekeeping.un.org/en/historical-timeline-of-un-peacekeeping>, erişim 25.01.2023.
- United Nations Department of Peace Operations, “Troop and Police Contributors”, <https://peacekeeping.un.org/en/troop-and-police-contributors>, erişim 06.01.2023.
- United Nations Department of Peace Operations (2022, 11 November). “United Nations thanks Türkiye for its contribution to peacekeeping”, <https://peacekeeping.un.org/en/united-nations-thanks-turkiye-its-contribution-to-peacekeeping>, erişim 06.01.2023.
- United Nations Department of Political and Peacebuilding Affairs, “DPPA Around the World”, <https://dppa.un.org/en/dppa-around-world>, erişim 27.01.2023.
- United Nations Peacekeeping (2021, 7-8 December). “2021 PK Ministerial statement: Turkey”, <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/turkey.pdf>, erişim 15.01.2023.
- United Nations Press (2008, 17 October). “GA/10768 - General Assembly Elects Austria, Japan, Mexico, Turkey, Uganda to Two-Year Terms on Security Council”, <https://press.un.org/en/2008/ga10768.doc.htm>, erişim 20.01.2023.
- United Nations Press (2014, 16 October). “GA/11570 - General Assembly Elects Angola, Malaysia, Venezuela, New Zealand, Spain as Non-Permanent Members of Security Council for 2015-2016”, <https://press.un.org/en/2014/ga11570.doc.htm>, erişim 20.01.2023.
- Worldometer, “Turkey Population”, <https://www.worldometers.info/world-population/turkey-population/>, erişim 23.01.2023.